

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrt leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na uprave Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje - Jugoslovanska strokovna zveza

Ob slovesu našega največjega in iskrenega prijatelja.

Dne 1. avgusta je odložil vlado nad ljubljansko škofijo vladika nadškof dr. Jeglič. Ne moremo se vživeti v to, da ne bomo več videli na ljubljanskih ulicah veličastno in ljubljeno postavo našega nadškofa. Še bolj se pa nam krči srce ob misli, da ne bomo več našli v škofijskem dvorcu njega, ki nas je sprejemal vedno in ob vsakem času; ki je vedno razumel naše težnje; ki nam je zvesto stal ob strani, nas učil, vodil, skratka zasledoval ves naš pokret s prav mladeniško čilostjo.

Kdor pozna od blizu vse to, se mora nehoti izpraševati, odkod je zajemal naš vladika to čudovito prožnost duha, ta z ničemer razrušljivi idealizem, to neobičajno nežnost svoje duše, obenem pa tak odločen in jasen pogled na vse družabne probleme.

Njegovo več kot 32 letno vladanje v ljubljanski škofiji je bila ena sama in nepretrgana žrtev. Najlepše je naslikal to delovanje prost dr. Andrej Kalan, eden izmed onega starega, zvestega in poštenega rodu, ki je ustvaril slovenskemu narodu to, kar ima danes. Ob priliki poslovnega govora je gospod prelat rekel nadškofu dr. Jegliču tele besede: »Bili ste naš nadpastir nad 32 let, dober pastir, ki da svoje življenje za svoje. Dali ste nam v tej dolgi dobi vse: svoj čas od jutra do večera, svoje delo, svoje imetje, svoje trpljenje, svoje molitve, svoje daritve, vse. Lahko bi ponavljali, kar je govoril sveti Pavel Efežanom pri svojem slovesu: Živel sem med Vami in služil Gospodu z vso ponižnostjo, v solzah in poskušnjah, nisem opustil nič koristnega, da bi Vam ne bil oznanjal in Vas učil javno in po hišah; zakaj nisem se ognil, da bi Vam ne bil oznanil vse volje božje... Srebra ali zlata ali obleke drugih nisem pozelel, spominjajoč se besed Gospoda Jezusa, ki je sam rekel: Boljše je dati, kakor jemati.«

Te besede pojasnijo dovolj nazorno, zakaj je bil nadškof dr. Jeglič tak. Ni čudno, da so vernikom solze zalivale oči, ko so se poslavljali od njega. Bil je pravi apostol, kot tak vedno velik, vedno vsem za zgled.

Tudi njegovo poslednje dejanje, prošnja za upokožitev, je bilo čin, koga zmorejo le visoke in globoke duše. Ljudem tega sveta je ta korak nepojmljiv. Za nje ima pomen le zunanost. Čast, visok družabni položaj, premoženje, slava. Take stvari smatrajo za višek človeških dobrin. Kako je moglo, da se nadškof Jeglič, zlasti sedaj, ko ga je vse slavilo in častilo, prostovoljno odpove vsemu in se umakne v gorsko tiho, kjer želi biti popolnoma neopažen in majhen?

To so pač giblaji prijateljev božjih. Svetniki se niso ustrašili nobene žrtve in odpovedi, če so spoznali, da je tako volja božja. Sigurno je bila tudi prošnja za upokožitev — volja božja. Naš nadškof jo je izpolnil, četudi ne brez bolečin. Nam vernikom, zlasti pa nam krščanskim socialistom, jasen zgled, katero pot si moramo izvoliti, če hočemo napraviti kaj dobrega za družbo.

V naših srcih je tesnoba. Smo, kakor mornarji, če jih je zapustil izkušen, dolgoleten kapitan, ki je prevozil svojo ladjo vedno srečno in sigurno preko vseh težkih viharjev in mimo ostrih čer.

Ko preživlja mornar v duhu vse dogodke, ki jim je vtisnil svoj pečat ta izkušeni kapitan, ko misli na usodo svoje ladje, se nehoti ozre na poveljniški mostič, na katerem stoji novi kapitan, novi poveljnik in vodja ladje. Vpraša se: »Kakšen bo? Bo dovolj hraber, dovolj krepak?«

Tudi mi imamo novega svojega poveljnika v osebi škofa dr. Gregorja Rožmana. Tudi nas obklevajo sliha vprašanja. Smemo se zanesti, da bo šel po stopinjah nadškofa dr. Jegliča. Imamo za to dve poročili.

Gospod prelat Andrej Kalan je ob slovesu izrekel te besede: »Tolaži nas misel, da nas ne zapustite samih. Pre-

skrbeli ste nam sebe vrednega naslednika, duhovnika po božjem Srcu...«

Vladika sam pa je ob slovesu jasno in določno ugotovil: »Tolaži nas pa tudi okolščina, da je dobro preskrbljeno za naslednika. Božja previdnost je vse tako uredila, da morem danes z lahkim srcem izročiti vodstvo ljubljanske škofije mojemu dosedanjemu koadjutorju, ki je mož na svojem mestu, in bo mogel upravljati škofijo tako, kakor bo prav, in veliko storiti za Boga, Cerkev in narod.«

Nadškofu dr. Jegliču se zahvaljujemo za vse. Nikoli ga ne bomo pozabili. V duhu bomo vedno pri njem in naj nam ne zamere, če bomo ob času svoje korake namerili na Gornji grad.

Rudarske zahteve.

Sklicanje in odložitev splošne ankete.

Generalna rudarska direkcija v Beogradu je na predlog rudarskih strokovnih organizacij sklicala za dneve 28. in 29. julija konferenco zastopnikov rudarskih sindikatov v Sarajevu. Vendar se ta konferenca ni vršila, ker jo je ministrstvo za šume in rude nekaj dni prej preklinalo. Delegati, ki so bili že na potu v Sarajevo, so doznali to, ko so prišli tja. Zato so se kljub temu 28. in 29. julija sestali k posvetovanju ter so v okviru zasedanja Centralnega tajništva Delavskih zbornic obravnavali rudarske probleme, ki so danes spričo ostre krize v rudarstvu pereči bolj kot kdaj. Iz Slovenije so bile zastopane vse strokovne organizacije in II. rudarska skupina. Enako so bili zastopniki tudi iz vseh ostalih rudarskih podjetij v državi.

Konferenca.

Na podlagi referatov, ki sta jih podala tajnik Delavske Zbornice v Ljubljani F. Urahtnik in zastopnik beograjske Del. zbornice Belič se je po temeljitem vestranskem obravnavanju položaja rudarske industrije v naši državi in stanja rudarskega delavstva sklenila obširna fehtna spomenica. Ta spomenica je bila predložena vsem pristojnim ministrstvom v uvaževanje.

Spomenica.

Zastopniki rudarskih strokovnih organizacij in rudarski zaupniki iz vse države zbrani na poziv Centralnega tajništva Delavski zbornice na konferenci v Sarajevu 29. julija 1930. so sklenili po zaslišanju priloženih poročil objaviti sledečo spomenico:

Napredek rudarstva in posledice.

Naša rudarska industrija je v minulih letih v celoti konstantno napredovala, deloma zbog racionalizacije obratov poglavito pa radi povečanja proizvodnosti delovne moči.

Rudarski delavci iz povečane produkcije naše rudarske industrije sploh niso imeli nikake koristi, niti kar se tiče delovnega časa, niti glede višine svojih plač, niti glede socialnih in zdravstvenih razmer. Povečana proizvodnost prav tako ni uplivala na višino, to je na znižanje cen rudarskim proizvodom.

Kriza in rudarji.

Z nastopom delne krize v rudarstvu, ki je prizadela okoli 1300 kvalificiranih delavcev so rudarji težko prizadeti:

- a) radi zmučenosti od rednega dela,
- b) zbog nezavarovanosti za brezposelnost, v kateri živijo mnogi,
- c) zbog nepopolnosti in nepravilnosti odredb v predpisih o zavarovanju rudarjev za slučaj bolezni, starosti in brezposelnosti,
- d) zbog nezadostnega in nepravilno organiziranega posredovanja dela za brezposle rudarje.

Imajoč vse to pred očmi izraža rudarska konferenca željo:

Vlada naj da podporo brezposelnim.

1. Da kraljevska vlada iz sredstev državnega budžeta ali iz izrednih kreditov za pomoč brezposelnim rudarskim delavcem votira potrebne kredite.

Da se omogoči delo v srbskih rudnikih.

2. Da kraljevska vlada podvzame vse ukrepe, da bi se s striktnim izvajanjem odredb obstoječih socialno političnih zakonov in z gradnjo delavskih stanovanj na rudnikih v Srbiji stvorile bolj človeške delovne in življenske prilike na splošno ter da bi se omogočila tudi fluktuacija kvalificiranih rudarjev iz Slovenije v te kraje, katera je zaradi sedanjih neznosnih prilik otežena ali v celoti nemogoča.

Skleno naj se konvencija o zavarovanju s Francijo in drugimi državami.

3. Ker imajo naši brezposelni rudarji še največ izgleda za zaposlenje v inozemstvu, je želeli, da se čimprej sklene konvencija o reciprocitetnem socialnem zavarovanju s Francijo in z vsemi drugimi državami, ki so interesirane v pogledu emigracije naših rudarjev, kakršna je že sklenjena z Nemčijo.

Revizija pravilnika o bratovskih skladnicah je nujna!

4. Da se popravijo grobe krivice napram nezaposlenim rudarjem je nujno potrebno, da se takoj izvrši revizija pravilnika o bratovskih skladnicah, predvsem čl. 47., 48., 49. in 50., kateri odredajo, da izgubi rudar po šestih mesecih odnosno po šestih tednih po izstopu iz posla vse pridobljene pravice v zavarovanju. Rudarskemu delavstvu je treba očuvati njegove pridobljene pravice v zavarovanju, kakor je to v priloženem poročilu predvideno.

Zavarovanje brezposelnih rudarjev.

5. Novi rudarski zakon bi moral pač določati, da rudarska podjetja iz čistega dobička plačujejo v fond za pomoč brezposelnim rudarjem. Obstoječe odredbe o pobiranju prispevkov za Borze dela je treba izpremeniti v tem pravcu, da plača rudarski podjetnik za Borzo dela nekolikokrat večji iznos nego rudarski delavec. V rednih državnih in banovinskih proračunih je nujno potrebno določiti redne zneske za pomoč brezposelnim rudarjem, ki naj se vsako leto odvajajo v namenjene fondе.

Državna naročila naj se vrše po izvestnem načrtu!

6. Zeleti je, da vrši železniška direkcija svoja naročila po izvestnem načrtu, ki bi omogočil pravilnejše funkcioniranje proizvodnje, da bi zaradi sprememb v tem poslu (neenaka naročila po mesecih) trpeli in bili žrtve na stotine delavcev s tisoči družinskih članov. Pogajanja o pogojih liferacij za novo periodo bi bilo treba voditi pravočasno, da bi ostalo za slučaj nesporazuma še do-

volj časa, da se poskrbi za brezposelne delavce delo v podjetjih, ki dobe državnna naročila.

Državne subvencije parobrodarskim društvom.

7. V svrhu zagotovitve večje potrošnje in proizvodnje domačega premoaga je želeli, da država subvencij, katere daje domačim parobrodarskim društvom, ne daje v denarju, ampak v odgovarjajoči vrsti in količini premoaga iz domačih rudnikov.

Povzdiga produkcije premoaga s predelavo.

8. Glede na vedno težjo krizo in padanje cen, kar je v rudarstvu splošen pojav in glede na slabe kvalitete domačega premoaga, kar krizo našega domačega rudarstva še povečava, se mora zagotoviti prospeh našega domačega rudarstva samo tako, da se s predelavanjem dvigne kvaliteta domačega premoaga in da se pristopi k predelavi premoaga v bencin, koks in druge kemikalije. Tako predelan domači premoag bi mogel kriti vse potrebe našega gospodarstva in bi postal sposoben tudi za izvoz.

Pismo iz Italije.

Italijo, ki je bila v kulturi naslednica stare Grške in v katero so radi svetega mesta Rima uprte oči vseh katolikov, je prvo zadela usoda, da se je postal državne oblasti fašizem.

Mussolini je proglasil fašistično vlado za stoletno, a najnovejši dogodki kažejo, da temu ni tako. Fašistična božanstvena država se očitno krha, discipline ni več. Politični umori se pričenjajo. Ubit je bil oficir Orcasini in še njegov pogreb so protirežimovci izrabili za svoje demonstracije. Gospodarstvo države, nad katerim nimajo več kontrole zastopniki ljudstva, propada in nezadovoljstvo raste ter si daje izraza v nemirih. O vsem tem pa svet ne izve ničesar, ker fašistični časopisi tega sami ne bi poročali, drugi pa ne smejo. 300 kmetov se je hotelo izseliti iz okolice Cremona v Francijo. Oblast jim ni hotela izstaviti potnih listov. Nemire, ki so nastali potem, so morali zadušiti karabinerji s silo.

Glavno silo gibanja bo pa nosilo vsekakor delavstvo. Fašizem je dal delavstvu obvezno strokovno vladinovsko organizacijo in uničil marksistične in krščanske sindikate. Mislil je, da bo delavstvo v teh obveznih sindikatih le kimalo. Pa se je bridko pri tem varal. Italijansko delavstvo je vedno imelo močne sindikate, ki so ga zastopali in bili glasniki njegovih pravic; v fašističnih pa je obsojeno na molk. Toda, ko je bila sila največja, si je tudi delavstvo strgalo torbo z ust. Vest o štrajku v Milanu velike tovarne Fiat je prodrla v svet. Fašizem je sicer stavko potlačil, toda vprašanje je, kako dolgo bo še mogel s silo dušiti nejevoljo delavstva.

Rdeča zarja svobode sije preko Alp v Italijo. Prvi njen žarek je bil letalec pilot, ki je pozval z neštetimi letaki, s katerimi je zasul Milan.

Delavci! Proletarci!

Pravkar so izšle

Proletarske novele

od Martina Andersena

ki jih mora poznati in imeti

vsak z a v e d e n proletarec!

Vsak naš naročnik naj pridobi vsaj še enega novega naročnika!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik.

ZAKON O DOKLADAH USLUŽBENCEV DRŽ. ŽELEZNIC

Prav za prav se ta zakon imenuje »Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o drž. prometnem oseboju«, to pa zaradi tega, ker spreminja oziroma dopolnjuje posamezne člene zakona o drž. prometnem oseboju. V naslednjem podajamo besedilo tega zakona.

§ 1.

Prvi odstavek člena 9. zakona o drž. promet. oseboju se spremeni in se glasi:

Po razdelitvi dela v posameznih kategorijah se dele uradniške kategorije na skupine, in sicer:

I. kategorija na 12;

II. " " 6;

III. " " 4;

§ 2.

Člen 31. zakona o drž. prometnem oseboju se spremeni in se glasi:

Položajne plače uradnikov v poedinih kategorijah so tele:

V I. kategoriji:

1. skupina	48.000 Din
2. a	45.000 "
2. b	42.000 "
3. a	39.000 "
3. b	36.000 "
4. a	18.000 "
4. b	12.000 "
5.	9.600 "
6.	7.200 "
7.	5.400 "
8.	4.200 "
9.	3.000 "

V II. kategoriji:

1. a skupina	9.600 Din
1.	6.600 "
2.	4.800 "
3.	3.600 "
4.	2.640 "
5.	1.920 "

V III. kategoriji:

1. skupina	4.200 Din
2.	3.000 "
3.	2.400 "
4.	1.680 "

Vsi prejemki 1. a skupine II. kategorije so isti, kakor prejemki uradnika 5. skupine I. kategorije.

§ 3.

Uslužbencem drž. prometnih naprav pritiče službena doklada, in sicer:

Uradnikom I. kategorije v:

1. skupini	3.500 Din
2. a	3.100 "
2. b	2.700 "
3. a	2.120 "

3. skupini	1.720 Din
4. a	1.320 "
4. b	920 "
5.	920 "
6.	920 "
7.	520 "
8.	520 "
9.	200 " mes.

Uradnikom II. kategorije v:

1. a skupini	920 Din
1.	600 "
2.	450 "
3.	300 "
4.	250 "
5.	190 " meseč.

Uradnikom III. kategorije v:

1. skupini	300 Din
2.	250 "
3.	240 "
4.	180 " meseč.

Zvaničnikom I. kategorije v:

1. skupini	260 Din
2.	230 "
3.	200 "
4.	170 " meseč.

Zvaničnikom II. kategorije v:

1. skupini	220 Din
2.	190 "
3.	160 " meseč.

Služiteljem v:

1. skupini	180 Din
2.	150 " meseč.

Ta doklada ne pritiče administrativnemu in računskemu oseboju v centralah in na progi, in sicer: uradnikom 4. in 5. skupine II. kategorije in vseh skupin III. kategorije, zvaničnikom in pisarniškim sluga, razen ako so pred neposrednim prehodom v to službo bili najmanj dve leti v kateri drugi strokovni službi drž. prometnih naprav in v tej napravili predpisane izpite, ali ako so v tej drugi službi postali nesposobni za tisto službo.

§ 4.

Členu 51. zakona o drž. prometnem oseboju se dodajo novi odstavki, ki se glase:

V 2. a, 3. a in 4. a skupino morejo (lahko) napredujejo oni uradniki, ki so v prejšnji skupini iste kategorije prebili štiri leta.

V 1. a skupino II. kategorijo morejo (lahko) napredujejo šefi odsekov in višji prometni, tehnični in administrativni uradniki v centralah, prometni kontrolorji, šefi postaj I. vrste in luških kaptanij I. vrste pod pogojem, da so prebili v 1. skupini 5 let in da so v poslednjih treh letih dobili oceno »odlično«. V rok

petih let se računa čas, ki so ga prebili v dosedanji 1. a in 1. b skupini II. kategorije uradnikov.

Uradnikom 1. skupine III. kategorije, ki so v tej skupini prebili 7 let, se morejo priznati prejemki 2. skupine II. kategorije uradnikov, ako so se v službi posebno izkazali in ako so v poslednjih treh letih dobili odlično oceno.

§ 5.

Službena doklada se računa za pokojnino, in sicer:

Uslužbencem, ki si pridobijo pravico do polne pokojnine s 25. leti, 50% po 15. letih, 70% po 20. letih in 100% po 25. letih, katere so prebili kot taki efektivno v službi.

Ostalim uslužbencem 50% po 15. letih, 60% po 20. letih, 70% po 25. letih in 100% po 30. letih, katere so prebili efektivno v državni službi.

§ 6.

Uradniki, ki se na dan uveljavljanja tega zakona zatečejo v 1. a in 2. a skupini II. kategorije, se prevedejo v 1. oziroma 2. skupino II. kategorije.

Uradniki 1. b in 2. b skupine II. kategorije obdrže svoje dosedanje položajne plače (6000 oziroma 4200 Din) in morejo napredovati v 1. oziroma 2. skupino iste kategorije pod pogoji, ki so predpisani v zakonu o drž. prometnem oseboju. Tem uradnikom pritiče službena doklada 1. oziroma 2. skupine II. kategorije.

§ 7.

Dosedanja razdelitev 1. in 2. skupine II. kategorije uradnikov na 1. a in 1. b oziroma na 2. a in 2. b, ki jo določa uredba o razvrstitvi in porazdelitvi uslužbencev drž. promet. naprav z dne 31. decembra 1923, se ukinja.

Prav tako se ukinja 20% doklada osnovne in položajne plače, ki je predvidena v členu 26. zakona o drž. prometnem oseboju.

§ 8.

Službena doklada po § 3. tega zakona prične teči s 1. aprilom 1930.

Ta doklada se izplačuje v breme doseženih prihrankov v vseh kreditih, ki so odobreni na osebnih izdatkih po proračunu drž. izdatkov ministrstva za promet in prometnih gospodarskih podjetij za leto 1930/31. in doseženih višjih dohodkov po proračunu državnih dohodkov za leto 1930/31.

§ 9.

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše, obvezno moč pa dobi z dnem razglasitve v »Služb. Novinah«.

Nj. Vel. kralj je podpisal ta zakon dne 23. junija 1930, v »Službenih Novinah« pa je bil razglašen 16. julija 1930. K temu zakonu je generalna direk-

cija dodala nekatera pojasnila, iz katerih posnemamo naslednje:

Od 1. aprila pa do vključno meseca julija naj se doklada takoj izplača iz kreditov na doseženih prihrankih, nadalje redno izplačevanje pa se bo vršilo iz kreditov dohodkov šele, ko bo za to izdal dovoljenje minister za finance in glavna kontrola. Zato se ta doklada 1. avgusta ni izplačala, ker še ni omenjenega dovoljenja.

Po § 3. tega zakona ne pripada službena doklada, razen če izpolnjujejo pogoje tega paragrafa, uslužbencem IV. in V. skupine II. kategorije uradnikov, vseh skupin III. kategorije, zvaničnikov in služiteljev pri občem odeljenju direkcije; v prometno komercialni službi pa ne pripada šolskim uradnikom, materialnim in inventarnim uradnikom in zvaničnikom, kartantom, administrativnim uradnikom, zvaničnikom in pisarn. pomožnemu oseboju v administracijah, skladiščnih, carinskih in blagajniških pisarnah, rezervnim admin. uradnikom in rezervnim admin. močem, pisarn. slugam, avizerjem in nočnim čuvajem.

Pri gradbeni službi ne pripada doklada pisarniškega oseboju v sekcijah in oseboju krajevnih skladišč vključno vodjo, razen če so bili prej najmanj dve leti prometniki, telegrafisti, nadzorniki proge, brzojava in signalov, desetarji in čuvaji proge in so v tej službi napravili tudi predpisane izpite in pripadajo skupinam, katerim bi po določbah zadnjega odstavka § 3. tega zakona sicer ne pripadala službena doklada.

Pod istimi pogoji ne pripada doklada uslužbencem strojne službe, ki so administrativni, računski in skladiščni uradniki in zvaničniki, prepisovalci, čuvaji delavnic in kurilnic ter pisarn. slug.

Uradnikom 3. skupine in višjim II. kategorije ter vseh skupin I. kategorije pripada doklada brez izjeme vsem.

Po razpisu št. 34 je bilo naročeno edinicam, da naj odbijejo 20% doklada po čl. 26. zakona o drž. promet. oseboju že od 1. aprila dalje, česar pa novi zakon izrečno ne določa. Ta namreč le predpisuje, da se 20% doklada ukinja, ne pa tudi od kdaj se ukinja. Zato je v smislu določb smatrati, da je ukinjena z dne, ko je stopil novi zakon v veljavo, t. j. s 16. julijem 1930. Izrečno pa določa zakon, da pripada službena doklada od 1. aprila 1930.

Iz delavskega zavarovanja. Minister za socialno politiko je izdal okrožnico, po kateri se šteje za datatve pri OUZD v članstvo tudi vse članstvo pri bratovskih skladnicah in seveda tudi obratno. Odredba stopi v veljavo za vse slučaje, ki so nastali po 20. aprilu, ko je bila okrožnica izdana.

Atom.

Socialno vprašanje — versko vprašanje.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

81. Veste, spoštovani bratje, kdo se ima in na kak način se je v zelo težavnem vprašanju treba truditi.

82. Lotiti se ga mora vsak v svojem okolišu in sicer zelo hitro, da ne bo tako težka škoda postala še bolj neozdravljiva z odlašanjem pomožnih sredstev. S zakoni in naredbami naj skrbje tisti, ki plačajo države, spominjajo naj se svojih dolžnosti bogatini in gospodarji, s predurkom naj se za to trudijo proletarci, za katerih stvar gre. Ker pa more, kakor smo rekli s početka vera sama popolnoma odstraniti zlo, zato naj pomislijo vsi, da je treba najprej prenoviti krščansko npravnost, brez katere bo celo boj z razumom, ki se smatra za najbolj primeren, imel le malo vpliva na ozdravljenje.

83. Kar se tiče cerkve, ne bo nikdar in na noben način pustila, da bi se pogrešala njena pomoč, donesla bo toliko več pomoči, kolikor večjo svobodo bo dosegla v delovanju, in to naj zlasti pomnijo tisti, katerih naloga je skrbeti za javno blaginjo. Duhovniki — katerim boste prednjačili vi, spoštovani bratje z avtoriteto in zgledom — naj napnejo vse moči duha in vztrajnosti in naj ne nehajo zabicevati ljudem iz osakega stanu žiljenske resnice ozele iz evangelija. Z vso močjo, ki jo zmorejo, naj se trudijo za blagor narodov, zlasti naj se prizadevajo, da ohranijo v sebi in zude v drugih, pri najnižjih prav tako kakor pri najvišjih, oseh čednosti gospo in kraljico, ljubezen. Zaželjeno blaginjo namreč moremo pričakovati predvsem iz velikega izliva ljubezni, — mislimo na krščansko ljubezen — ki na kratko obsega postavbo celega evangelija, in ki je vedno pripravljena samo sebe žrtvovati za korist drugih; ki je najgostejši protistrup proti drznosti in prekomerni ljubezni do samega sebe, katere čed-

nosti dele in božji oris je apostol Pavel s temi besedami izrazil: »Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva, ne išče svojega; vse opraviči, vse prenaša. (1 Kor. 13, 4—7.)

84. Kot dovodnika božjih milosti in pričo naše dobrohotnosti vam osakemu posameznemu, spoštovani bratje ter vašemu duhovništvu in ljudstvu v Gospodu iz srca podelimo apostolski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru, dne 15. maja leta 1891. v štirinajstem letu našega papeštva.

Leon XIII., papež.

V teh zadnjih odstavkih papež razblinja zadnje predsodke, ki bi jih kdo utegnil imeti. Vse in vsakega poziva na delo za čimprejšnjo rešitev socialnega vprašanja.

Na prvi pogled se morda čudno zdi, kako da se papež, to je cerkev, vtiča v socialno vprašanje, ki je vendar v prvi vrsti gospodarsko vprašanje. Cerkev pa skrbi v resnici v prvi vrsti za vero in versko preroditev narodov, za zveličanje vesoljnega sveta, toda papež jasno pokaže, da je socialno, delavsko vprašanje tudi versko vprašanje.

Papež dobro ve, da sama njegova okrožnica še nikakor ne bo rešila socialnega vprašanja, ampak da je tu treba sodelovanja vseh, zato poziva na delo tiste, ki vladajo države, poziva na delo delodajalce in delavce, poziva na delo tudi škofo in duhovnike.

Papež se zaveda, da jih je mnogo, ki se za njegovo okrožnico ne bodo zmenili nič, ve tudi, da bi bilo čakanje na to, da se svet prenove v veri in npravnosti in prostovoljno da delavcu, kar mu gre, predolgotrajno, papež ve, da lahko med tem delavec shira na telesu in tudi na duši, zato poziva tiste, ki vladajo države, naj vpeljejo socialno zakonodajo, poziva jih k pravičnosti, ki zahteva od njih, da zaščitijo delavčovo osebo in njegovo lastnino, plačilo za delo.

Papež ve dobro, da so vsi zakoni in vse odredbe odveč, če ni ljudi, ki bi jih izvrševali, on

ve dobro, da so vse naredbe in zakoni, ki jih napravijo le nepopolni, da se zakoni lahko obidejo, da se lahko zlorablajo, z eno besedo, da so vsi zakoni in naredbe odveč, če ni v ljudeh ljubezni. Zato zabicevuje vsem brez izjeme, delodajalcem in delavcem, naj imajo med seboj ljubezen, ki je gospa in kraljica vseh čednosti.

Papež se zaveda, da je pravičnost ena glavnih krščanskih čednosti, zaveda se, da je ljubezen sploh prva krščanska čednost, »na kateri stoji vsa postava in preroki.« (Mt. 22, 40), in ve tudi, da tam, kjer ni pravičnosti in ljubezni tudi ni vere. Kako resnična je ta trditev, nam kažejo poročila vseh dežel na katoliško-socialni konferenci v Anversu, ki vsa soglašajo v tem, da je v teku razkristjanjenje industrijskih delavcev in da je večina teh katoličanov danes zgubljena in izven katoliškega življenja. Ta položaj je bistveno isti v vseh deželah, tudi med Slovenci, razlika je kvečjemu v obliki in hitrici, kako se to vrši.

Socialno vprašanje torej ni zgolj gospodarsko, ampak tudi izrazito versko vprašanje. Prav radi tega papež poziva vse škofo in duhovnike, naj napno vse sile duha ter naj vztrajno delajo, s tem, da oznanjujejo pravičnost in ljubezen vsem ljudem brez razlike, bogatim in ubožnim, močnim in odvisnim. Stati morajo na strani zatiranih, da tako ščitijo pravičnost. Poudarjati morajo ljubezen, če bi se pravica zlorabljala. Pravičnost in ljubezen sta dve veliki gibali, ki dajeta socialnemu razvoju pravo smer, da ne nastane v družbi socialni razdor in boj. Ljubezen je dopolnjevanje pravičnosti in obenem njeno najboljšo jamstvo. Vendar pa je pravičnost v družbi prva. Družba, ki bi slonela le na ljubezni vseh, je le ideal po katerem stremimo.

Če se torej poudarja ljubezen, nikakor ni smisel ta, da ni treba pravičnosti, ampak le ljubezni, da se reši socialno vprašanje, taka ljubezen bi bila lažnjiva in krivična. »Ne mišočine, ampak pravico!« je opravičen klic krivično zatiranih. Najprej socialna pravičnost, potem ljubezen! Najvišje pa je socialna pravičnost in ljubezen!

Tabor na Gorici pri sv. Petru pri Mariboru.

Lepo nedeljsko jutro nas je zbralo in lepa cerkva Marije na Gori nas je sprejela, vse, ki smo prišli, da si povemo, viničar, delavec in tov. delavka potrebno in dobro besedo.

Sentpeterski kaplan je pridigoval. Lepo je tekla beseda in misli so nas povedle v čudežni svet božjega ustvarjanja in modrosti. Zemlja je solzna dolina, trpljenje posvečuje življenje, slabe opominja, zveste potrjuje. Človek, bi pa moral v trpljenju iskati lepoto in dolžan je lajšati bratovo težko življenje. Naše mladinske in delavske organizacije hočejo novega Kristusovega življenja, zato veseli gledamo v bodočnost.

Po sv. maši se je v gozdu za cerkvijo zbralo okrog 200 ljudi.

Tabor je vodil in začel tovariš Mastinšek.

Zborovalce je pozdravil župan gosp. Sande in želel, da bi Strokovna Zveza viničarjev delovala vztrajno in pomagala viničarjem do poštenega življenja in da bi predvsem miroljubno delovala med kmeti in viničarji, da bi bili vsi zadovoljni. Enako je želel zborovalcem uspeha in blagoslova kaplan g. Richter.

Tajnik SZV tov. Rozman Peter je v kratkem in preprostem govoru povedal, da je viničarju nujno potrebna strokovna in kulturna organizacija. V slogi je moč! Kreditne zadruge, podporni skladi vse to smo ustanovili iz nujnosti, zato mora vsak viničar sodelovati. Pa stanovska zavest, da bo ljubil svoj poklic, da bo vzljudil zemljo, ki jo obdeluje, da bo zavriskal sredi polja vesel, da je na solncu, ko morajo drugi požirati prah in smrad po tovarnah. Viničarju svojo kulturo! Ne one iz mesta, ki diši po svili, ampak belo platno in ruta in zdrav obraz naj bo iz raz viničarja. Bodimo zadovoljni s svojim, pomagajmo si sami z močno organizacijo in stanovsko zavestjo in Bog nam bo pomagal!

Tov. Knupleževa je pozdravila za Zvezo Krekov tabor in povedala, da je dekle, žena, duša družine. Zato se mora pripravljati za poklic. Krekova se s predavanji izobražuje, ker čas zahteva od žene in moža, da se duševno dvigata. Kakršno dekle, tak fant. Zato je dekle dolžno, da čuva poštenost in mladost. Pozvala je vsa dekleta naj pridejo v Krekovo mladino, ker le v skupnosti je moč.

Tov. Joško Rozman je h koncu poudarjal pomen Krekove mladine za današnji čas, ko vse propada, ko padajo vsi cilji in lepota življenja v blatu, ko mladina pijančuje. Viničarska mladina je še dobra v bistvu, zato naj bo ona nositeljica lepega in krščanskega življenja.

Ko je odzvonilo poldne smo molili in prosili za srečno popoldne. Bog nas je uslišal in lepo smo se vrnili ob zvokih tamburic domov.

Se nam je treba takih sestankov in še bolj nam je potrebna odkrita beseda. Ti viničar pa vedi, da je le v slogi moč in v poštenem delu zadovoljstvo. Bog!

Ne zadolžujte se!

Članarina je tista stvar, ki marsikaterega člana opozarja, da je še član organizacije. Dokler si redno plačnik, dokler izpolnjuješ nasproti organizaciji dolžnost plačevanja članarine, toliko časa smeš tudi zahtevati od organizacije, da ti da, kar more dati.

Blagajnikova kartoteka je največkrat najboljša slika članstva. Kajti čim bolj kdo živi z organizacijo, tem bolj se bo trudil, da izpolnjuje svoje dolžnosti tudi v plačevanju članarine. Po pravilih pa izgubi vse pravice do organizacije oni, ki ni poravnal svojih obveznosti 2 meseca.

Krivo do na nerednem plačevanju članarine nosita vedno oba elementa: blagajnik in plačujoče članstvo. Blagajnik prevzame dolžnost, da pobira članarino, ne prevzame pa dolžnosti, da bi članstvo za članarino moledovalo. Blagajnik vsake strokovne organizacije bi moral in mora nositi s seboj vedno skrb in vprašanje: Kako je s članarino? Ali bo moj obračun popoln ali ne? Katere momente naj upoštevam pri svojem odbojniškem delu, da morda ne bom izterjal denarja, ko ga članstvo nima, ampak, ko ga dobi, ko dobi svojo plačo. Posebno pazljivo mora blagajnik polagati na one, ki jim je v krvi, da so neredni. Te mora vedno prve terjati in sicer brez predsodkov.

Na drugi strani je članstvo. Ko bi vsak član poznal težko blagajnikovo nalogo, bi gotovo nikdar ne čakal na blagajnika kot eksekutorja, ampak bi vsak sam prišel k blagajniku in poravnal svoj račun, vedno bi ga iskal sam in se ne bi dal iskati, olajševal bi mu delo vedno. Dokler se ne bomo vsi ravnali po teh načelih, bodo morali blagajniki še vedno ugotavljati zastanke in neredne člane, ti pa, kako globoko bodo morali seči v žep, da bodo poravnali dolg.

Trenja.

Da je na vsem svetu velika zmešnjava, je znano dejstvo. Čudno je to. Ker je pa tako, že mora biti res. Kapitalizem je namreč na višku svoje moči. Njegov podarek je v tem, da hoče vpeljati red v gospodarstvo in politiko vsega sveta. Pa vendar vedno večji kaos.

Klasičen zgled nudijo razmere v Nemčiji. Vlada Brüningova je imela nalogo, da združi vse meščanske elemente v enotno falango proti vstajajočemu delavstvu Pogorela je. Edini izhod vidi v volitvah. Pa še nikoli ni šlo nemško meščanstvo v volitve tako razbito, kakor gre v sedanje, kljub prizadevanju veleindustrije in veleagrarcev.

Nas kot take mnogo ne zanimajo taki pojavi. Bolj nas zanima vprašanje, kako je to, da igramo kristjani, predvsem pa katoličani naravnost žalostno vlogo v vseh teh pojavih.

Sedanje svetovne razmere so sigurno posledica neke bolezni. Ta bolezen je pa v celotnem družabnem ustroju. Sicer so na papirju zajamčene vsem ljudem neke obče državljanske pravice. Toda te pravice so brez pomena, ker se jih velik del človeštva niti ne more posluževati. Po gospodarskih razmerah je naravnost zasužnjen. Moderno suženjstvo je pa hujše od suženjstva starega veka. Suženj starega veka je imel vsaj primerno hrano in stanovanje. Ni mu dajal gospodar tega iz ljubezni, ampak zato, da si je ohranil sposobno delovno silo. Suženj je imel nekaj veljave vsaj kot delavec.

Delavec modernega časa nima kot delovna sila prav nobene vrednosti. Današnji delovni trg je prenapolnjen. Brezposelnost tišči delovno silo navzdol. Gospodarstvo in sedanja družba ne vpraša: Kako živi delavec, s čim se preživlja njegova družina, kaj stanuje itd. Taka vprašanja niso merodajna. Merodajno je le vprašanje, koliko ceneje bo kdo mogel najeti delavca.

Tak položaj mora delovne sloje nekako degenerirati, povzročiti nekako splošno otopelost in globok brezup. Ti sloji so prišli ob vero v vsako etičnost, ob vero v pravičnost, skoraj bi dejal ob vero v svoje vstajenje. To je največje zlo današnjega časa. To zlo povzroča, da izstopa delavstvo iz Cerkve, da je napol brezverno, da je tako rekoč, če že ne popolnoma mrtva, pa vsaj odrevenela veja na drevesu katoliške cerkve.

Pa vendar doni iz nje ona mila in ljuba beseda: Pridite vsi, ki ste obteženi in žalostni... Pa jih ni. Utehe iščejo drugod.

Zakaj? Ali je kriva Cerkev? Ne. Krivi smo mi verniki. Cerkev je velika zakladnica z dragocenimi zakladi. Toda ključarjev ni, da bi odprli to zakladnico in delili zaklade.

Katol. Cerkev ima na podlagi evan-

Doma in po svetu.

Gasilskega kongresa v Ljubljani se je udeležilo okrog 10.000 članov gasilskih društev. Vse se je v redu izvršilo.

V nedeljo dne 3. avgusta se je vršila proslava 600 letnice, odkar so prišli nemški kolonisti v sedanje Kočevje. Ob proslavi se je poudarjala ob navzočnosti inozemskih gostov velika korektnost naše države nasproti Nemcem. Navzoč je bil tudi zastopnik koroških Slovencev.

Predsednik vlade je obiskal več krajev v državi.

Iz pokrajinske konference marksističnega URSSja je važno zabeležiti, da je konferenca vzela na znanje izstop Opšteg radničkog saveza — splošne delavske zveze —, ki je že prekinila zvezo z marksisti v Bosni, Srbiji in Vojvodini in si tudi v Hrvatski ter Slavoniji pridržuje pravico svobodnih rok proti vsem organizacijam. Splošna delavska

gelija tako jasno in točno načrtano pot, da je sploh čudno, da morejo priti katoličani le v najmanjših vprašanjih te ali one narave v nejasnost ali celo v medsebojno nasprotje.

Kristus je pokazal s svojim zgledom in s svojim naukom, da je na strani revnih in zatiranih.

Vsi veliki svetniki, izredni prijatelji božji, so imeli svoja torišča med izvrženci, brezdomovinci, brezstanovanjci, med svojimi »manjvrednimi brati«. Cerkev sama nalaga škofom, da morajo obljubiti ob priliki svojega posvečenja, da bodo branili vdove in zatirane.

In kljub vsemu taka zmešnjava, taka mlačnost. V prvi vrsti je krivo to, da je prevzela katoliška načela v zakup — politika. Osnovale so se politične stranke, ki so vzele za podlago svojih programov baš imenovana načela. Če bi bili voditelji takih strank dosledni kristjani, bi prinesli v politiko, ki je bila skvarjena po liberalizmu, novega duha. Duha odkritosrčnosti, poštenosti in ljubezni. V socialno političnem pogledu bi šli do sledno tista pota, ki vodijo do popolnoma drugačnih družabnih razmer, do osvoboditve delovnih slojev. Še več. Te delovne sloje bi morali postaviti za odločujoče faktorje v vsem javnem življenju. Če bi šlo delovanje krščanskih strank v tem smislu, bi izpadlo v življenju držav in narodov marsikaj.

V resnici. Prav nič kremenitega. Krščansko socialna stranka v Nemški Avstriji prisega na program hajmverovcev. Nemški katoličani so se postavili na čelo najbolj reakcionarne vlade, kar jih je bilo v Nemčiji po prevratu. Francoski katoličani se zbirajo v desničarskih vrstah.

Posledica tega je, da gredo vrste zatiranih in izkoriščanih mimo katoličanov in po vrhu še z gnjevom in obupom. Čutijo namreč, da bi morali biti mnogo mnogo drugače, ko bi izvajali razni voditelji in njihovi privrženci krščanstvo, odnosno katoličanstvo v praksi tako, kakor učijo z besedo.

Ravno radi te dvoličnosti so nastala ostra trenja med katoličani vsega sveta.

Nekateri zahtevajo krščanstvo tudi v praktično življenje. Brezobzirno, dosledno. Četudi naj bi radi tega trpeli. Drugi, in ti imajo v javnosti večjo besedo, trdijo in se borijo za zmago te ideologije, da so sedanje razmere dobre, v skladu z božjim naukom, samo da se morajo odstraniti nekatere trdote.

Ti zadnji povzročajo, da ne igrajo katoličani za dvig množic tiste vloge, ki bi jo morali. Ta položaj bo tako dolgo, dokler ne bodo izginili iz vodstev taki značaji in dokler ne bo poslal Bog v svoji usmiljenosti zopet sposobnih, doslednih in iskrenih katoliških voditeljev.

nakar je konferenca sprejela več sklepov in resolucij.

Belgrajska občina je najela pri belgrajskih bankah posojilo 75 milijonov dinarjev.

Italijanski emigranti postajajo aktivni in začenjajo s smotreno propagando proti fašizmu. Letalec-emigrant je napravil 500 km dolgo pot z letalom do Milana in mesto skoro zasul z letaki revolucionarne vsebine proti današnjemu režimu. Vkljub vsemu pritisku so delavci neke tovarne v Turinu radi odpusta 600 svojih tovarišev iz službe, ustavili delo in se udali oboroženi sili šele po tridnevem gladovanju. — Strašen potres je obiskal Neapel in njegovo okolico ter južne province in zrušil v svojem območju vse vasi ter mesto Villa nuova. Mrtvih je okoli 300 ljudi, ranjenih do 5000, brez strehe pa 60.000. V severni Italiji je zadivjal še ciklon, ki je zahteval 25 mrtvih, 100 ranjenih in porušil 200 hiš.

V Nemčiji se pričena po razpustu parlamenta volivna borba. Desničarska opozicija je razbita, ker je en del prestopil v blok strank sredine, o katerem pravijo, da bo vladal po volitvah. Njegovo jedro je in bo centrum. Levica, socialisti in komunisti, je še najbolj enotna in brez kriz. Malim strankam volivni red ni naklonjen. Zato se je združila krščansko socialistična (Hellerjeva) stranka za volitve z ljudsko stranko prava, ki zastopa vsled vojne tepene rentnike in malo meščanstvo in si bo s tem priborila zastopstvo v parlamentu.

Stavka v severnem industrijskem revirju v Franciji zavzema vedno večji obseg. Število stavkajočih kovinskih delavcev je prekorajilo 15.000. 70% vseh tovarn je ustavilo delo. V tekstilni industriji se je od 8700 delavcev pridružilo stavki 7600 delavcev. V Lilleu so že komunistične strokovne organizacije prevzele vodstvo stavke. Komunisti napenajo vse sile, da bi se proglasila generalna stavka. Oblasti so odredile obsežne varnostne odredbe. Delodajalci so poskusili sprejeti v delo belgijske delavce, ki so jih prepeljali preko meje. Ta njihov poskus pa je smatrati za ponesrečen, ker so domači delavci v Bail-leulu sprejeli stavkokaze s kamenjem, pri čemer so bili štirje belgijski delavci ranjeni, pet stavkajočih delavcev pa je bilo aretiranih.

Važno za rudarje.

Naše rudarje, ki so delali svoječasno v Nemčiji, opozarjamo, da skoraj poteče rok enega leta, v katerem se morajo prigrasiti, da so pripravljeni plačevati prispevke kot nadaljujoči člani, da dobe rento, ko nastopi za to zahtevan pogoj. Tozadevna konvencija z Nemčijo je bila ratificirana v Beogradu 30. septembra 1929., torej se sprejemajo prijave še vključno dne 30. septembra 1930. V naslednjem podajemo še enkrat pojasnilo, do pride tu v poštev in pot, po kateri more uveljaviti svoje pravice.

Kdo ima pravico do renti odnosno pokojnin?

1. Rentniki odnosno njihove rodbine, kojih vzdrževalci so umrli pri delu v Nemčiji, katerim je bila svoječasno od nemških zavarovalnih zavodov renta sicer odrejena, toda ustavljena, ker se ne nahajajo v Nemčiji, ampak v naši kraljevini.

2. Rodbine, ki jim je bila zahteva po renti od zavarovalnih zavodov v Nemčiji odbita, ker so v trenutku nezgode stanovali izven Nemčije.

3. Oškodovanci odnosno njihove rodbine, ki jim renta od strani zavarovalnih zavodov v Nemčiji sploh ni bila priznana, ampak zavrnjena. Če menijo te osebe, da se jim je zgodila krivica, morejo na podlagi te pogodbe svojo zahtevno obnoviti. Prijavam mora vsak opravi-

Zelezničarske organizacije so zborovale v Celju dne 3. avgusta. Prometno zvezo je zastopal tov. Koves, »Zvezarji« se konference niso udeležili. Referiral je tajnik socialističnega saveza,

vičencem priložiti potrebne dokumente in sicer: 1. Odlok, s katerim je bila priznana renta odnosno penzija. 2. Odlok, s katerim se je zavrnila ali ustavila renta. 3. Dokaze, da ima pravico do rente odnosno pokojnine.

To velja zlasti v tem slučaju, če je bila komu zahteva po renti zavrnjena in jo sedaj na podlagi člena 38., točka 2. te pogodbe zahteva.

Kot prijava zadostuje navaden dopis, iz katerega mora biti razvidno, kje je bil poškodovanec odnosno upokojenec pred nezgodo zaposlen, kedaj je bila nezgoda, koliko je znašala renta, poleg tega seveda natančen naslov in rojstne podatke. V prijavi mora navesti, katere dokumente prilaga.

V slučaju, da je pa svoje dokumente že priložil kakšni svoji prejšnji prošnji ali pa predložil na poziv kake oblasti ali urada, mora v prijavi navesti, kateri oblasti odnosno uradu, kedaj (natančen datum in leto) in katere dokumente je poslal odnosno oddal.

Prijave se pošiljajo ali pa oddajajo: Vsem krajevnim bratovskim skladnicam, ekspozituram Okrožnega urada in Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Krščanski delavski sindikati v Italiji.

Kršč.-socialistične strokovne organizacije, ki so štele preko 1 milijona članov, je fašizem uničil obenem z marksističnimi. Italijansko delavstvo nima več možnosti, da bi se organiziralo v krščanski strokovni organizaciji, saj ne more izraziti več nobene svobodne volje in ničesar storiti. Glava vlade, Mussolini, misli za delavstvo in o njem odloča. Tudi fašistični »delavski« voditelji, ki se ponašajo z milijoni članov, morajo le slušati in kloniti ponižno glave, če hoče uvesti Mussolini novo znižanje plač. Zato ni čudno, če pada pred fašizmom na kolena delodajalstvo in tudi intelektualci, ki jih zadivi to veličanstvo. V Italiji gre čudovito hitro in odločno in ne kot v drugih državah, kjer se vodijo pogajanja o vprašanih mezde in delovnega časa s strokovnimi tajniki in kjer pride do mezdskih bojov. Vse to absolvira Mussolini z eno samo črto. V Italiji je nato vse v redu. Ni štrajkov, ni nemirov, ni izseljevanja, ne nezadovoljstva, ne tožb! Vsega tega ni.

Mi, ki lahko mislimo, ki smemo in moremo govoriti, kar mislimo, pa ne moremo le tožiti radi usode italijanskega delavstva. Mi ne moremo smatrati karnevalskih produkcij in organizacij, ki se predstavljajo svetu pod vodstvom Rossinija kot strokovne organizacije, za predstavnike italijanskega delavstva. In naj traja tudi še deset ali dvajset let, mi bomo čakali nestrpnost trenotka, ko si bo italijansko delavstvo in nameščenstvo zopet priborilo svobodo in pravico, radi svoje zavesti po svobodni volji si ustanovljati organizacije, ki morejo iz danih razmer postavljati konkretne zahteve in izvrševati dejanja. Na ta veliki dan bo krščanska strokovna internacionala pripravljena in bo tudi dala žrtve, samo za to, da se razvije v Italiji novo krščansko strokovno gibanje.

(Iz poročila kršč. strokovne internacionale v Utrechtu.)

Krekova knjižnica.

Knjige, ki jih izdaja »Krekova knjižnica«, so priznana umetniška dela svetovnih pisateljev, ki so obenem vsi navdušeni, brezpogojni zastopniki pravic zatiranih in ponižanih. To so izpričale že »Proletarske novele« od M. Andersena, ki so izšle kot prva publikacija »Krekove knjižnice«, to izpričuje ravno še ta knjiga, ki bo poromala zdaj v svet. Dve odlični deli najboljšega nemškega sodobnega pisatelja Franza Herwiga, ki se poleg svojega globokega socialnega čustvovanja odlikuje še zlasti po svojem visokem etičnem gledanju. To mu priznava ves svet. Najodličnejše se pa to odraža v knjigi, ki sedaj izide in ki vsebuje dve deli Herwiga: »Sveti Boštjan iz predmestja« in »Pride ura«. — Neizbrisen je vtis teh del. — Potrudite se, da spravite knjigo med čim več ljudi!

Čez hribe in doline...

Vrhnika. V nedeljo bo tu odkritje spomenika pisatelju in pesniku Ivanu Cankarju. Kdor pozna Cankarja, njegova literarna dela in dalje kdor pozna način vsega dela od razpisa nagrad preko dogodkov ob sestanku jryje, zlasti pa sedanje priprave za slovesno odkritje spomenika, mora ugotoviti, da Cankarja še nič ne poznamo. Vidi se pri nas, da še

nismo videli Cankarjeve »Krpove kobile« in satiričnega Kurenta. Cankar, ta markantna osebnost med slovenskimi literati je jasno pokazal kakšni ljudje mu niso prav nič imponirali s svojim javnim delom. Zato je povedal bridko resnico o »rodoljubih«, ki so še vedno med nami in se šopirijo s Kantorji, medtem ko ubogi hlapec Jernej išče pravice, s katero bi dobil na stara leta vsaj streho. Krščansko socialistično delavstvo se ne vtikuje tukaj s kako željo ali celo zahtevo, da bi pri tej stvari »nosilo fano« in je tudi ne bo, dokler ni boljših, ki bi razumeli Cankarja. Želja naša pa je pred vsem, da naj ta proslava pripomore do tega, da bodo vsi Jerneji, ki so in niso krščeni za Jerneje spoznali pot, po kateri si iščimo svojo pravico, t. j. v organizaciji, v združevanju in v izobrazbi ne pa v resignaciji, mežanju in jamranju. To je naša želja ob tej prireditvi! Živi borba!

Prevalje. Premogovno podjetje Prevalje-Leše, ki je bilo od leta 1818. last gg. grofov Edgara, Edvina in Alfonza Henkel pl. Donersmark-Beuthen, je s 15. julijem prešlo v last novih gospodarjev in sicer na firmo »Ilirska rudarska družba z o. z. v Prevaljah«.

Leški premogovnik je po srečnem odprtju dveh novih rogov v pomladi pričel zopet v širšem obsegu obratovati. Upati je, da se bo z ozirom na predvidene večje količine premoga v zemlji obratovalo še daljšo dobo. Želimo, da bi za delavce-rudarje, ki so vzlic bednemu položaju, v kakršnem so se v zadnjem času nahajali o priliki obratnih kriz, navezani na delo v rodnem kraju, zavladale pod novimi gospodarji zadovoljive socialne razmere.

Hrastnik. V Krekovi družini v Hrastniku je zadnje čase zaplulo novo življenje, odkar so se pričeli redni tedenski sestanki, na katerih se obravnava najrazličnejša tvarina, kakor zgodovina socializma, racionalizma, materializma, naturalizma, nadalje o zvezdoslovju in pomenu in namenu katoliške akcije. Sestanki so lepo obiskani in moramo biti hvaležni predavateljem za njihov trud. Marsikateri napačni pojmi so se razčistili, raste spoznanje, zlasti pa vi-

dimo kakšno nalogo imajo naše družine. Dal Bog, da bi rodili ti sestanki mnogo dobrega sadu in da bi vsak Krekovec(ka) storil(a) svojo dolžnost.

Radio.

Boj med valovi.

Sovjetska Rusija je podvzela v zadnjem času silno proti-romunsko propagando. Zlasti si je nadela to nalogo postaja v Moskvi. Sedaj se je odločila romunska vlada, da zgradi sama močno radijsko postajo, katere naloga bo, da potlači oddajanje postaje v Moskvi na valu 938 m z večjo jakostjo. — TRL.

Prenos pogreba ciganskega kralja.

Ko je nedavno umrl kralj ogrskih ciganov Bela Radič so hoteli prenašati pogrebno svečanost, ki so ji prisostvovali stotisoči. Vendar je ob velikanski gneči na pokopališču prenos bil nemogoč, ker so množice mikrofon prevrgle in vod pretrgale. Sedaj pa je 29. maja 1000 ciganov priredilo ob grobu svečan koncert, ki ga je prenašal radio Budapest. — TRL.

Za kratek čas.

Vrhunec varčnosti. »Janez.« tako je rekel trgovec svojemu pomočniku, »vi ste res dober pomočnik, le premalo varčni ste! Kaj sem opazil včeraj? Zapodili ste muhe iz soda s sladkorjem, pa jim niste prej nog skrtali!«

Morivec brez nevarnosti. Učitelj hoče v šoli učencem razložiti, kako zelo obljubena je Kitajska. Zato pravi: »Kolikokrat vi zdihnete, umrje en Kitajec.« Kmalu zapazi, kako se enemu učencu neprestano zdeha. »Kaj pa je to?« ga vpraša. »Kitajce morim,« odvrne mali porednež.

Nevarna lepota. Domišljavka: »Prečastiti, ali je greh, če mislim, da sem lepa?« — Prečastiti jo mirno pogleda in reče: »Zmota ni greh!«

Ali si že član »Krekove knjižnice«?

RADIO

JOŽE MARKEŽ, JESENICE

Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke. Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermitte:

34

Kako sem ubila svojega otroka

»In veste, da jo je komponirala neka moja prijateljica! Saj je samo čisto preprosto spremljanje besedila. Šele enkrat sem jo preigrala, zato prosim, da me ne boste prestrogo sodili!«

»Nič se ne bojte, srček zlati, z vsem srcem Vas bom poslušala.«

»Izvrstno, Rožica!« pritrdi ujec in ošvrkne Dominika z jeznim pogledom.

Mladič se je vsedel nekoliko ob stran, na obrazu pa mu je bilo brati žalost in bol. Bilo mu je silno neprijetno, da se ni vedel kam dejati; vendar je vztrajal na svojem prostoru... Lolita se je vrnala na stolu in v moreči tišini je zadonel njen tresoč in prelivajoč se glas, in ker je bila veranda odprta, planil med zeleno drevje na vrtu. Zapela je pesem, ki jo podajam tukaj v nevezani besedi:

»O, ljubljeni, od solne zarje sem Te zaman iskala; šele sedaj, ko se že niža solnce v zaton, sem Te našla. Pa sem vendar vsa srečna, da Te lahko zrejo moje žejne oči, saj se še niso zgrnili mrakovi nad zemljo.

Tvoje ime je kakor dišeče olje, ki hladi in celi obenem, Tvoj dih je prijetnejši od najpopnejšega cvetja, vsaka Tvoja besedica je sladka ko med in satovje in v Tvojih bledeh očeh se zrcalijo vse globine neba.

Kakor nežen in mehak sad se mi topi srce... Ah, preljubi, pridi in goreče objemi to revno srce, ki Te je iskalo, objemi ga s svojo ljubeznijo, ki naj bo kakor pečat najine zvestobe!«

Lolita je bila prelestna, ko se je pokazala, kakršna je in razkrila svojo notranjost.

Bol, ki jo je začela oblivati, jo je delala še prelestnejšo. Z ljubečim in ihtečim glasom je razodevala in govorila Dominiku o svoji bolesi.

Dominik jo je razumel.

Vsaka beseda je trkala na njegovo srce kot da ga prosi usmiljenja... Vsak stavek ga je zabolil kot bi ga sunil z nožem.

Pomaknil se je v senco in zaprl oči, samo da je ne bi gledal pred sabo... Ali kaj, ko pa je sli-

šal jok njenega srca, da je tudi njemu zaplakalo od bolečine...

Zakaj in čemu bi oba toliko trpela?... Govoril bo z Lolito, vse ji bo povedal in jo prosil, naj se usmili sama sebe in njega... Oh, tak večer! Samo še enega takega naj doživi, pa mu bo zmanjkalo poguma in moči... Kako je bil zjutraj srečen in vesel, a večer ga je zalil s takim trpljenjem!... Oh, ljubi Bog, zakaj me tako mučiš, ko hočem biti Tvoj... ko sem že Tvoj... ves Tvoj...?

Vsi so se nemalo začudili, ko je pri odhodu rekel Dominik Presvesovi gospe:

»Ali nas ne bi malo pospremili do one slavne ravnice, kjer plaši? Midva z Lolito pojdeva spredaj, ker sva že vajena strahov. Poleg tega bi zelo rad govoril z njo, ker je prej nisem upal motiti, ko je pela tako krasno, pa same lepe pesmi!... Lolita, saj greste, kaj ne?«

»Gospodična Lolita!« popravi dekle.

»Ne, Lolita!«

Ko pa sta se nekoliko oddaljila, da ju niso več slišali, jo je ujel za roko in šepnil:

»Mila moja Lolita, ki sem Te ranil!« —

»Hudo ranil!«

»A Te bom kmalu še huje!« — — —

Sedemnajsto poglavje.

Takoj ji ni rekel ničesar.

Stopila sta iz gozdiča, v katerem se skriva »Ker-Mimie«, prehodila drevored ob Rdečem zalivu, zavila na levo in krenila v obširni park, ki sega do ravnice in kjer je bilo temno, da sta drug drugega komaj videla. Dominik je prijel Lolito za roko in iznova vprašal:

»Ali sem vas nocoj res ranil?«

»Pa še kako!«

»Moralo se je tako zgoditi!«

»Ali smem vprašati zakaj?«

»Ne boste razumeli, četudi vam povem.«

»Pa vendar povejte!«

Dominik se ustavi in z odločnim in svečanim glasom odgovori:

»Duhovnik hočem postati.«

Lolita se zgrabi za čelo, kot da ji je prišlo slabo.

»Lolita, zakaj molčite? Kaj pravite na to?«

»Nič, čisto nič! Kaj pa naj rečem?... Zadali ste mi največjo rano, ki ste jo sploh mogli!«

»Povedal sem vam naravnost, samo da boste na jasnem in vas ne bo več mučila negotovost.«

»Tedaj me hočete s prvim mahom ubiti! Bom pa še jaz vam nekaj povedala, čeprav ni posebno lepo, pa saj ne vem, zakaj naj bi molčala, ko sva že pri tem: Dominik, ljubim vas, ljubim, kakor more ljubiti človek samo enkrat v življenju. Storite kar hočete, če postanete duhovnik ali če se poročite — jaz vas ljubim z vso neskončno ljubeznijo... Ljubim vas in vas bom ljubila in ni ga pod solncem, ki bi mi mogel to ubraniti!«

»Tudi, če postanem duhovnik?«

»Tudi! Zatisnila bom oči in živela ob spominu na vas.«

»Kaj nimate nobene vere?«

»Ne. Če bi imela vero, bi bilo čisto drugače.«

»Kaj pa ste potem v verskem oziru?«

»Kaj sem? Nič, popolnoma nič!... K maši ho-dim kakor vse moje tovarišice in vrstnice, toda vaši obredi me ne ganejo, ker se mi zdijo mrtvi in prazni. Menim, da sem svobodna in svobodo imam pravico braniti tako dolgo, dokler ne zadenem na kakšno nepremagljivo oviro, ki mi jo zastavi kaka avtoriteta. Za drugo se ne menim. Končno pa sploh dvomim, da bi bila kakšna avtoriteta, kateri bi se moral človek ukloniti, saj danes že o vsem dvomim. Koliko je velikih moči, ki drže z vami, a koliko je na drugi strani takih, ki so proti vam! Zato se ne maram za nikogar odločiti, marveč gledam samo, da ohranim svojo svobodo in svojo ljubezen...«

»S takimi nazori poderete vse zakone in načela, ker po vašem ni niti dobrega niti zla, skratka ničesar. Ako bi bila svoboda neomejena in ako bi se vsi po tem ravnali, potem bi na vsakem koraku zadevali drug ob drugega, samoljubje in strasti bi bile v vednem boju med seboj, na svetu pa bi gospodarila samo surova sila, ki je najslabši vladar.«

»Oh, saj nisem učenjak, da bi razglabljala tako daleč. Vprašali ste me edino po mojem dušnem stanju, ki sem vam ga razodela, ne da bi sklepala na posledice. Zame je življenje samo toliko mikavno, kolikor mi nudi ljubezni, ki ga ožarja s svojo krasoto. Ljubim vas in pri tem ostane do konca.«